

A KÖZVETÍTŐI TEVÉKENYSÉG

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete a [T/5892](#) számú törvényjavaslathoz kapcsolódóan készült. A közvetítői tevékenység ismertetésén túl az Európai Unió és Magyarország legfrissebb adatait mutatja be.

A közvetítői tevékenység jogszabályi definíciója

A közvetítői tevékenységről szóló [2002. évi LV. törvény](#) (továbbiakban: Kvtv.) alapján a **közvetítés** olyan sajátos permegelőző, egyeztető, konfliktuskezelő, **vitarendező eljárás**, amelynek **célja** a vitában érdekelt felek **kölsönös megegyezése alapján** – a vitában nem érintett, harmadik személy (közvetítő) bevonása mellett –, a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó **írásbeli megállapodás létrehozásának elősegítése**. A **közvetítő** a közvetítés során **pártatlanul**, lelkiismeretesen, legjobb tudása szerint **közreműködik a felek közötti vitát lezáró megállapodás létrehozásában**.

A KÖZVETÍTŐI ELJÁRÁS JOGINTÉZMÉNYÉNEK TÖRTÉNETE

A konfliktusok és a megoldására tett törekvések egyidősek az emberiséggel. A vitarendezés formái közül a közvetítésnek (mediáció) **a gyökerei az ősi kínai kultúrában megtalálhatók**. A közvetítői eljárás keretében létrejött egyezségnek az egyik leghíresebb **európai példája a 15. században** Spanyolország és Portugália között létrejött tordesillasi szerződés ([Németh, 2022](#)). Az Egyesült Államokban az 1930-as években a munkajogi és szakszervezeti vitákban, Nagy Britanniában az 1970-es évektől a családi és válóperes ügyeknél kezdtek el közvetítőt alkalmazni ([Hohmann, 2019](#)).

Magyarországon a kereskedőkről szóló [1840. évi XVI. törvénycikk](#) a gyáros-munkás és a kereskedő-segéd közötti vitás kérdéseknek a bírósági eljárást megelőző rendezését tette lehetővé ([Lux, 2019](#)). Az 1990-es években a magyar jogrendben az alternatív vitarendezés különböző területein sorra jelentek meg az egyes jogszabályok. A gyermekvédelem esetén a [149/1997 \(IX. 10.\) Korm. rendelet](#) emeli ki a mediáció szerepét a gyermeket, szülőt, iskolát érintő konfliktusok rendezésében. A munkaügyi vitákban a munka törvénykönyvérő szóló [2012. évi I. törvény](#), az egészségügy területén az egészségügyi közvetítői eljárásról szóló [2000. évi CXVI. törvény](#) fogalmazza meg, hogy a vitás esetekben a feleknek törekedniük kell (lehet) a peren kívüli megegyezésre, utóbbi esetben a közvetítői tanácsok segítségével. A **Kvtv. törvény a személyi és vagyoni jogokkal kapcsolatban felmerült polgári és közigazgatási jogviták bíróságon kívüli rendezését elősegítő közvetítői tevékenység szabályozását tartalmazza.**

- A közvetítői tevékenység (mediáció) olyan, a hagyományos bírósági peres eljárást kiegészítő, alternatív vitarendező eljárás, amelyben a közvetítő a vitát lezáró megállapodás létrehozásában segít.
- A mediációs eljárás fő szabály szerint Magyarországon önkéntes, indokolt esetben a bíróság kötelezheti a feleket közvetítő (mediátor) igénybevételére.
- A közvetítő az Igazságügyi Minisztérium közvetítői névjegyzékében nyilvántartott természetes vagy jogi személy, valamint az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt bírósági közvetítő lehet.
- A polgári és a kereskedelmi ügyekben folytatott közvetítés egyes szempontjairól szóló 2008/52/EK irányelvet valamennyi európai uniós tagállamban alkalmazni kell, a határon átnyúló viták esetén.
- 2022-ben természetes vagy jogi személyek által közel 1400 darab, bírósági közvetítők által közel 900 darab közvetítő eljárás befejezésére került sor.
- Az Európai Bizottság igazságügyi eredménytáblájában az alternatív vitarendezési módszerekre vonatkozóan számított mutató esetén 2021-ben Magyarország Litvániát és Németországot követve a harmadik helyen állt.

ELJÁRÁSI JELLEMZŐK

A mediáció jogi rendszerbe való beágyazása abból a felismerésből eredt, hogy **a jog nem tud teljesen minden személyes konfliktust kezelni**. A modern jogrendszerben **a mediáció a hagyományos bírósági eljárás alternatív konfliktusrendező formájaként** jelenik meg.

A mediációs és a bírósági eljárások legfőbb jellemzőit az 1. ábra foglalja össze:

1. ábra: A hagyományos bírósági és az alternatív mediációs eljárások jellemzői

	 Hagyományos bírósági eljárás	 Alternatív mediációs eljárás
Megindítása	Az egyik fél kérelmére, a másik fél kényszerű részvételével	A felek közös kérelmére
Eljáró személy	A bírót hivatalból jelölik ki	A mediátort a felek választják
Eljárás	A menetét törvény határozza meg kötelező jelleggel	Az alkalmazott konfliktuskezelési módszer
Célja	Jogszolgáltatás	A konfliktus közös megoldása
Hatékonyága	Elhúzó döntés, költségesebb (illeték, szakértői, ügyvédi munkadíj)	Gyors, költséghatékony
Döntés	A bíróság dönt, a felek megegyezését is a bíró irányítja	A mediátor tereli a döntést, de a felek hozzák meg
Felek kapcsolata	A jövőbeni kapcsolatot rontja	A jövőbeni kapcsolatot javítja
Eredménye	A megoldással az egyik vagy mindkét fél elégedetlen	A megoldással a felek elégedettek

Forrás: *Infoszolg/Németh–Szilágyi (2020), saját szerkesztés*

A Kvtv. szerinti **közvetítói eljárásra** akkor van lehetőség, **ha abban a felek kölcsönösen megállapodnak és azt a törvény nem zárja ki**. Nem lehet közvetítói eljárást lefolytatni többek között a gondnoksági és a származási perekben, a szülői felügyelettel kapcsolatos perekben általában, továbbá egyes személyiségi jogok érvényesítése iránt indított perekben.

Főszabály szerint az eljárás igénybevétele **a felek önkéntes akaratán alapul**, a per bármely szakaszában kezdeményezhetik, **kivételesen azonban a bíróság is kötelezheti a feleket** a mediáció megkezdésére. A közvetítésben való részvétel azonban akkor is önkéntes, ha az eljárás kötelezésre indul. Ilyen kötelező közvetítói eljárás, amikor a bíróság indokolt esetben a szülőket kötelezi, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében köz-

vetítói eljárást vegyenek igénybe. A felek kötelezése arra terjed ki, hogy kérjék közösen a közvetítói eljárás megindítását és vegyenek részt az első közvetítói megbeszélésen.

Közvetítő az Igazságügyi Minisztérium [közvetítói névjegyzékében nyilvántartott](#) természetes vagy jogi személy, valamint az **Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt bírósági közvetítő** lehet. A közvetítők felsőfokú végzettséggel, legalább öt éves igazolt szakmai gyakorlattal rendelkeznek és elvégezték a közvetítói szakmai képzésről és továbbképzésről

szóló [63/2009. \(XII.17.\) IRM rendeletnek](#) megfelelő közvetítói szakmai képzést. A közvetítói eljárások különleges fajtája a **bírósági közvetítés**, egyrészt a **közvetítő** (bíró, bírósági titkár, rendelkezési állományba helyezett bíró), másrészt a **személyes megjelenés helyszíne** (bíróság épülete), továbbá a **felek motivációja és tudomásszerzése** miatt (Turcsáné, 2020)

A **mediáció jellemzői** kapcsán a szakirodalom a **vita békés, peren kívüli elintézését**, az egyszerűbb, **gyorsabb eljárást**, a **költségtakarékosságot**, a **külső, független, pártatlan személy bevonását**, illetve a **keretszabályok jó lehatárolhatóságát**

emeli ki. Az eljárás további jellemzője, hogy lehetőséget nyújt a felek közötti **konfliktus feltárására**, a közöttük lévő kommunikáció javulására (Szekeres, 2015). Az eljárás jellemzője továbbá annak **zárt jellege**, a bizalmas légkör, a **nyilvánosság kizárása**, valamint a résztvevők titoktartási kötelezettsége (Erdős-Tóth, 2022). A mediáció ugyanakkor a jogorvoslatok kimerítésének visszaesését, **az ügy elsőfokú eljárásban való végleges elintézését**, a „rossz alkut”, a **jogorvoslati lehetőség radikális leszűkülését is jelentheti** (Harter, 1984).

EURÓPAI UNIÓS HELYZET

Az Európai Unió aktívan előmozdítja az alternatív vitarendezési módszerek alkalmazását. Az Európai Parlament 2008-ban fogadta el a **polgári és a kereskedelmi ügyekben folytatott közvetítés** egyes szempontjairól szóló [2008/52/EK irányelvet](#). Az irányelv valamennyi európai uniós tagállamban alkalmazandó, a **határokon átnyúló viták esetén**. Az irányelv egyik fő célja, hogy a közvetített vitarendezési megállapodásokat úgy ismerjék el és hajtsák végre az egyes tagállamokban, mintha azok bírósági ítéletek lennének. A [2008/52/EK irányelv négy mediációs modellt hívott életre](#) a tagországokban, amelyek:

- a teljesen önkéntes mediáció;
- az önkéntes mediáció ösztönzővel és/vagy szankcióval;
- a kötelező kezdeti mediáció;
- a teljes mértékben kötelező mediáció.

Jellemzően a teljesen önkéntes mediációs eljárás található meg az egyes tagországokban, emellett az ösztönzővel/szankcióval kombinált eljárást többek között Észtország, Szlovákia és Szlovénia alkalmazza. Ösztönző lehet például a bírósági illeték megtérítése. A közvetítói eljárást teljesen kötelező igénybe venni például Olaszországban a fogyasztók és távközlési szolgáltatók közötti kis értékű követelések esetén, vagy Ausztriában, Horvátországban a munkaügyi jogviták során (European Commission, [2016](#)).

A közvetítói eljárások jellemzői a visegrádi országokban

Szlovákiában 2004-ben fogadták el a polgári jogi, a családjogi, a munkajogi és a kereskedelmi szerződésekkel kapcsolatos közvetítói eljárást szabályozó törvényt. A közvetítói eljárás költségtérítéses, a közvetítő díjazása egyéni, általában óra- vagy átalánydíjas. A közvetítói eljárás eredményeként létrejött megállapodást írásba kell foglalni. A megállapodás a felekre nézve kötelező. A megállapodás alapján a jogosult kérelmezheti a határozat bírósági végrehajtását, illetve lefoglalást kérelmezhet, amennyiben a megállapodás közjegyzői okirat formájában jött létre, a bíróság vagy

választott bíróság egyezségként jóváhagyta a megállapodást (European e-Justice Portal – Slovakia, [2023](#)).

Csehországban a közvetítés a jog minden területén igénybe vehető, többek között a családjog, a kereskedelmi jog, a büntetőjog terén, kivéve azokat az eseteket, ahol ezt jogszabály kizárja. A vonatkozó jogszabályokat 2000-ben, illetve 2012-ben fogadták el. A polgári perrendtartás szerint a bíróság elnöke – észszerűnek és megfelelőnek vélt esetben – arra kötelezheti az eljárás feleit, hogy közvetítő jelenlétében tartsanak egy háromórás, előzetes egyeztetést. Ilyenkor a peres eljárás legfeljebb három hónapra felfüggeszthető. Az eljárás költségtérítéses, a költségeket a felek közösen viselik. Az eljárásokban részt vevő, névjegyzékbe bejegyzett közvetítőknek sikeres szakmai vizsgát kell tenniük az Igazságügyi Minisztérium által kinevezett bizottság előtt. A közvetítés területén számos egyéb nem kormányzati szervezet és testület tevékenykedik (European e-Justice Portal – Czechia, [2022](#)).

Lengyelországban a közvetítést többfajta jogvita – polgári, kereskedelmi, munkajogi, családjogi, a gyermekvédelemmel kapcsolatos, büntetőjogi, az igazságszolgáltatási, közigazgatási ügyek – során lehet igénybe venni. A büntető eljárásokban és a fiatalkorúak büntető ügyeiben az eljárás ingyenes, minden más típusú ügyben a közvetítés díja általában a közvetítő és a felek megállapodásától függ. A közvetítő vállalhatja ugyanakkor, hogy pro bono alapon végzi a közvetítést. Ha a közvetítés eredményeként megállapodás születik, akkor a bírósági költségek 75 százalékát, válási ügyekben 100 százalékát visszatérítik annak a félnek, aki a bírósághoz fordult (European e-Justice Portal – Poland, [2014](#)).

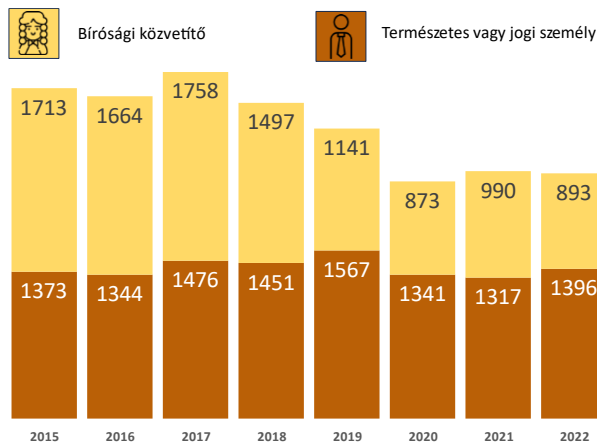
STATISZTIKAI ADATOK

Magyarországon **2022-ben természetes vagy jogi személyek által közel 1400 darab, bírósági közvetítők által közel 900 darab közvetítő eljárás befejezésére került sor**. A közvetítói névjegyzék 2023. október 26-ai állapota 1893 fő bejegyzett természetes vagy jogi személy közvetítőt tartalmazott. A bírósági közvetítők száma 2022-ben 148 fő volt.

A természetes vagy jogi személy által lefolytatott eljárások **2015 és 2022 közötti statisztikái** szerint az eljárások **70 százaléka zárult megállapodással**. 2022-ben az eljárások **döntő részét (közel 78 százalékát) a családi viták jelentették**, ezek között az eredményesen lezárt eljárások aránya 61 százalékos volt.

A bírósági közvetítói eljárások 2022. évi **statisztikai adatai** szerint a legtöbb eljárás a Fővárosi Törvényszéken (174 eljárás), illetve a dél-alföldi régió törvényszékein (153 eljárás) került lefolytatásra, legkevesebb ügyszámmal a nyugat-dunántúli régió (54 eljárás) törvényszékei rendelkeztek.

2. ábra: A befejezett közvetítói eljárások száma a közvetítő személye szerint (darab)

Forrás: [Infoszolg/IM](#), [OBH](#)

Az Európa Tanács [Igazságszolgáltatás Hatékonyságáért Küzdő Bizottságának Mediációs Munkacsoportja](#) 2017-ben készített jelentést a polgári jogi, a családjogi, a büntetőjogi és a közigazgatásjogi mediációs eljárásokra vonatkozóan. A jelentés szerint a polgári jogvitákban az országok döntő többségénél **az egy polgári peres ügyre jutó közvetítói eljárások aránya 1% alatti**, három ország – Finnország, Olaszország és Norvégia – esetén haladja meg a 10 százalékot. **Magyarország adata 2016-ban 0,5% volt. 2021-ben ez az aránya 1 százalékot jelentett** (Közép-Európai Mediációs Intézet, [2022](#)).

Az Európai Bizottság az [igazságügyi eredménytáblában](#) az **alternatív vitarendezési módszereket érintően négy jogterület** (a polgári és kereskedelmi, a munkaügyi, a fogyasztói, illetve a közigazgatási jog) **17 jellemzője mentén** képez mutatót. Ilyen jellemző többek között a tájékoztató honlapok és a nagyközönség részére készülő tájékoztatók megléte, illetve a statisztikák közzététele. Az összesített mutató elérhető legmagasabb pontszáma 68 pont.

A számított mutató alapján **Magyarország 2021-ben** Litvániát (57 pont) és Németországot (56 pont) követve 55 pontszámmal **a harmadik helyen állt**.

Források:

- Lux Judit (2019): [Alternatív vitarendezés régen és most](#). Munkaügyi Szemle, 2019. május
- Hensler, Deborah R (1994): Glass Half Full, a Glass Half Empty: The use of alternative Dispute Resolution in Mass Personal Injury Litigation. Tex. L. Rev. 73.
- Harter, Philip J. (1984): Dispute Resolution and Administrative Law: The History, Needs, and Future of a Complex Relationship. Villanova Law Review
- Lovas, Zsuzsanna, Herczog Mária (1999): Mediáció, avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés, Budapest, Múzsák Kiadó
- Németh Zoltán - Szilágyi András (2020): [Mediáció a gazdasági ügyekben - Hatékonyság, proaktivitás, gazdaságosság](#). Kutatási összefoglaló tanulmány (MJSZ, 2020.4. Különszám)
- Turcsáné Molnár Katalin (2020): Bírósági közvetítés Magyarországon a kezdetektől 2019. év végéig. In: Bíró és mediátor. Válogatott tanulmányok a közvetítói eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről. Szerkesztette: Glavanits Judit.

Készítette: Hagymásy Tünde
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-6486